

УДК 336.225 (477)

Мискін Ю. І.

**ГНОСЕОЛОГІЯ ТА ЕКОНОМІЧНИЙ СУБ'ЄКТИВІЗМ У
ДОСЛІДЖЕННІ ПРОБЛЕМ СОЦІАЛІЗАЦІЇ ПОДАТКОВОЇ
ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ**

Досліджено проблеми вітчизняної практики реалізації соціально орієнтованої податкової політики України через призму гносеології і економічного суб'єктивізму. Систематизовано проблеми соціалізації податкової політики України та ідентифіковано причини їх виникнення.

Ключові слова: *соціалізація податкової політики, проблеми соціалізації податкової політики; гносеологія, економічний суб'єктивізм.*

Мыскин Ю.И.

**ГНОСЕОЛОГИЯ И ЭКОНОМИЧЕСКИЙ СУБЪЕКТИВИЗМ В
ИССЛЕДОВАНИИ ПРОБЛЕМ СОЦИАЛИЗАЦИИ НАЛОГОВОЙ
ПОЛИТИКИ УКРАИНЫ**

Исследованы проблемы отечественной практики реализации социально ориентированной налоговой политики Украины через призму гносеологии и экономического субъективизма. Систематизированы проблемы социализации налоговой политики Украины и идентифицированы причины их возникновения.

Ключевые слова: *социализация налоговой политики, проблемы социализации налоговой политики; гносеология, экономический субъективизм.*

Miskin Y.I.

**GNOSEOLOGY AND ECONOMIC SUBJECTIVISM IN THE
INVESTIGATION OF PROBLEMS OF THE SOCIALIZATION OF THE
TAX POLICY OF UKRAINE**

The problems of the domestic practice of realization of socially oriented tax

policy of Ukraine through the prism of epistemology and economic subjectivity are researched. Problems of socialization of Ukrainian tax policy are systematized and the causes of their origin are identified.

***Key words:** socialization of tax policy, problems of social policy of taxation; Epistemology, economic subjectivity.*

Постановка проблеми. Економічна історія незалежної України характеризується постійними реформами у податковій сфері. Така невизначеність у податковій політиці України є наслідком існування концептуальних проблем, вирішення яких потребує ґрунтовного осмислення природи їх виникнення. У такій ситуації актуальним постає дослідження проблем соціалізації податкової політики України у контексті гносеології та економічного суб'єктивізму як передумови визначення причин їх виникнення та шляхів вирішення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Дослідженню проблеми соціальної спрямованості податкової політики приділяли увагу багато вітчизняних та зарубіжних науковців. Серед них: Андрущенко В., Аронов О., Варналій З., Вебер М., Вишневський В., Воронкова О., Геєць В., Десятнюк О., Ефименко Т., Іванов Ю., Кейнс Дж., Крисоватий А., Лондар С., Луніна І., Майбуров І., Маршалл А., Масгрейв Р., Мельник В., Мілль Дж. Ст., Міщенко С., Мюллер П., Ойкен В., Олсон М., Самуельсон П., Соколовська А., Тарангул Л., Тінберген Я., Тропіна В., Ціммерман Х., Шаблиста Я., Швабій К. та інші вчені. Проте, не дивлячись на це, вітчизняна практика соціалізації податкової політики характеризується суттєвими проблемами. З метою пошуку шляхів їх вирішення, актуальним постає питання осмислення природи проблем соціалізації податкової політики України через призму гносеології та економічного суб'єктивізму, їх систематизація та ідентифікація причин їх виникнення.

Метою дослідження є систематизувати проблеми соціалізації

податкової політики у контексті гносеології та економічного суб'єктивізму з метою виявлення основних причин їх виникнення.

Виклад основного матеріалу. Попередньо проведені дослідження сутності соціалізації податкової політики дозволили ідентифікувати основні проблеми її практичної реалізації в Україні. До них відносяться:

1) недостатня формалізація інтересів держави як представника суспільства;

2) неефективне використання податкових надходжень з позиції суспільної корисності;

3) відсутність державницького концептуального бачення розвитку економіки країни в цілому та оподаткування зокрема;

4) відсутність механізму оперативної оцінки цільової спрямованості діяльності об'єктів податкової політики (суб'єктів управління оподаткуванням);

5) нерозуміння (неможливість передбачення) логіки прийняття управлінських рішень людьми, які є представниками суб'єктів та об'єктів податкової політики і управління оподаткуванням.

Розглянемо кожен з них більш детально через призму гносеології та економічного суб'єктивізму.

При дослідженні соціалізації податкової політики з позиції гносеології варто пам'ятати, що у економічних науках: по-перше, під дією «закону часу» одночасно змінюються метод і об'єкт дослідження; по-друге, гносеологічна полісемантичність спричиняє втрату аксіоматичного підходу до наукових досліджень та порушення принципу Оккама (мінімізація припущень в економічних моделях); по-третє, економічні закони, які описують причинно-наслідкові зв'язки між явищами та процесами, часто мають умовні характеристики, які спричиняють повну, або часткову втрату дієвості такого закону при зміні умов (часових, географічних, історичних тощо), а враховуючи дію «закону часу» створюють запит на постійне переосмислення та уточнення економічних законів; по-четверте, не дотримується принцип

відповідності Бора (згідно якого нова наукова теорія є окремим випадком старої теорії, а не її протилежністю).

Трансформація методологічних конструкцій економічних теорій від об'єктного до об'єктно-суб'єктного підходу вимагає обов'язкового врахування при дослідженні проблем соціалізації податкової політики економічного суб'єктивізму. Такий підхід передбачає розуміння, що суб'єктом податкової політики є не знеособлена держава, а окремі індивіди. Йдеться про «посилення значення індивідуалізму в розумінні *homoeconomicus* (людини економічної, тобто індивідуума, який постійно порівнює затрати і вигоди, мислить категоріями максимізації, ефективності, рівноваги) у розвитку економічних процесів, і про усвідомлення того, як людські потреби, індивідуалістичні (подекуди навіть егоїстичні) економічні інтереси та й з рештою людська психологія управляють економікою» [5, с. 37].

Недостатня формалізація інтересів держави як представника суспільства

Держава як інститут організації суспільства повинна діяти в інтересах усіх людей разом і кожного індивідуума окремо. Логіка даного твердження, на перший погляд, є досить простою. Адже суспільство складається із людей. А відтак задоволення інтересів окремо взятих індивідів повинно спричиняти задоволення суспільних інтересів. Проте це не завжди так. Підтвердженням цьому є історія практичної реалізації поглядів класичної школи економічної теорії, одним із основних тверджень якої є наступна думка А. Смітта (1723 – 1790), що була сформульована у праці «Дослідження про природу і причини багатства народів»: «Кожен прагне використовувати свій капітал максимально ефективно. Зазвичай в цьому випадку суспільний інтерес не переслідують і не усвідомлюють, наскільки такому сприяють. Береться до уваги лише власний інтерес, враховується лише власна вигода. І при цьому невидима рука призводить до кінцевого результату, який зовсім не був частиною початкового плану. Прагнучи задовольнити власні інтереси,

особистість найчастіше служить інтересам суспільства більш продуктивно, ніж тоді, коли прагне служити їм усвідомлено» [10]. Історія показала, що орієнтація індивіда на задоволення суто особистісних потреб за фактично наявного рівня морально-етичного розвитку соціуму не може забезпечити задоволення суспільних інтересів. Актуальним постало питання ролі держави як представника суспільно корисних інтересів.

Відтак є індивідуальні інтереси, які вступають у конфлікт з суспільною корисністю. В підтвердження нашої думки приведемо роздуми з аналогічної проблематики Крисоватого А. І. та Валігури В. А.: «Із виникненням держави одночасно виникає феномен неспівпадання інтересів останньої та окремого індивіда щодо сплати податків. Адже людина зацікавлена сплачувати якомога менше, а держава отримати якомога більше податків. На рівні всього суспільства, яке делегує державі виконання певних функцій і погоджується їх фінансувати, спостерігається набагато вищий ступінь відповідності інтересів. Особисті інтереси часто суперечать не тільки інтересам держави, як суб'єкта оподаткування, а й інтересам суспільства» [7, с. 30].

Розглядаючи інтереси (державні та індивідуальні) через призму податкової політики варто звернути увагу на дослідження сутності інтересів, яке здійснили Крисоватий А. І. та Валігура В. А. у монографії «Домінанти гармонізації оподаткування: національні та міжнародні вектори» [7]. Серед основних моментів, на які зосереджують увагу науковці, у контексті розкриття мети нашого дослідження, доцільно виділити наступні:

«носієм інтересів можуть бути окрема людина, група людей, держава, суспільство чи навіть об'єднання держав. Така різноманітність носіїв обумовлює конфлікт інтересів або їх неузгодженість» [7, с. 7];

«абсолютної узгодженості інтересів бути не може, оскільки на мікрорівні вони завжди залишатимуться протилежними. Однак на рівні усього суспільства необхідно шукати компроміс і будувати економічну політику так, щоб загальний економічний ефект для суспільства був якнайбільший. Тобто економічні інтереси гармоніюватимуть тоді, коли

особистий інтерес підпорядковуватиметься суспільному» [7, с. 15] (саме підпорядкування індивідуальних (корпоративних) інтересів суспільним у контексті податкової політики України і є по суті основним завданням соціалізації останньої); «економічні інтереси – це усвідомлені потреби» [7, с. 12].

Для чіткої ідентифікації індивідуальних і суспільних інтересів необхідно розглянути сутність поняття «потреби», які є первинними у процесі формування інтересів людини.

Під потребами розуміють відчуття незадоволеності, яке є стимулом для формування поведінки людини, спрямованої на позбуття або зменшення такого відчуття. На сьогоднішній день є велика кількість класифікацій потреб людини, які дають можливість пізнати сутність потреб з різних сторін. У контексті нашого дослідження особливої уваги заслуговує класифікація, згідно якої потреби поділяються на «біологічно обумовлені та біосферно допустимі» і «деградаційно-паразитичні» (задоволення яких не є генетичною необхідністю і, більш того, активізує деградаційні процеси у суспільстві та руйнує біоценози і біосферу планети Земля в цілому).

Відтак, на відміну від людини, яка в праві самотійно обирати, які з потреб їй задовольняти, держава, як представник суспільства повинна орієнтуватися на біологічно обумовлені та біосферно допустимі потреби. У такому разі принципово важливим постає питання формалізації кожного з видів потреб, що, у свою чергу, дозволить формалізувати інтереси держави як представника суспільства у процесі соціалізації податкової політики.

Дослідження фактичного стану вивчення наведеної вище класифікації потреб з метою формалізації останніх в Україні засвідчило повну відсутність наукових напрацювань з даного питання. Це спричиняє ситуацію, коли як інтереси держави видаються дії спрямовані на реалізацію 3 («Людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю») та 23 («Кожна людина має право на вільний розвиток своєї особистості, якщо при цьому не порушуються

права і свободи інших людей, та має обов'язки перед суспільством, в якому забезпечується вільний і всебічний розвиток її особистості») статей Конституції України без конкретизації і чіткого розмежування суспільно небезпечних потреб і інтересів.

Саме формалізація біологічно обумовлених та біосферно допустимих і деградаційно-паразитичних потреб забезпечить ідентифікацію інтересів держави у процесі соціалізації податкової політики в Україні.

Неефективне використання податкових надходжень з позиції суспільної корисності

Лауреат Нобелівської премії, академік Алферов Ж. І. проблему втрати кореляції між сплатою податків та виконанням функцій держави характеризує наступними словами: «якщо громадянина змушують платити за освіту і медичне обслуговування, пенсію накопичувати з власних коштів, житло та комунальні послуги оплачувати повністю, за ринковою ціною, то навіщо мені така держава?! З якого дива я повинен ще сплачувати податки?» [1].

З наведеної цитати чітко прослідковується взаємозв'язок між добровільністю сплати податків та ефективністю використання коштів, які від них надходять до бюджету. У науці даний взаємозв'язок розкривається через «рівновагу за Ліндалем» (чим щільніший взаємозв'язок між сплаченими податками та отриманими суспільством благами, тим вищий рівень добровільності сплати податків) та «оптимум Парето» (стан, за якого податкова ціна суспільного блага та його рівень знаходиться у такому співвідношенні, коли збільшення рівня задоволеності суспільними благами одних осіб можливе лише за рахунок скорочення інших) [3, с. 78].

Говорячи про ефективність використання податкових надходжень дуже важливо окреслити критерії її оцінки. Такими критеріями повинна бути задоволеність суспільних (а не індивідуальних та корпоративних) інтересів та потреб, які на сьогоднішній день не формалізовані (про що говорилося вище).

За таких умов оцінку ефективності використання податкових надходжень як основного фінансового ресурсу країни варто розглядати у контексті виконання функцій держави. По факту маємо системну кризу в політиці, економіці, екології, соціальній сфері, у питання захисту правопорядку та територіальної цілісності. Відтак зростання тіньової економіки в Україні (яка складає біля 40 % [11, с. 12]) логічно обґрунтовується саме неефективністю використання коштів від надходження податків.

Таким чином, проблема неефективності використання податкових надходжень до бюджету є надзвичайно важливою (адже вона: по-перше, знаходиться на межі поєднання недостатнього усвідомлення економічного процесу в цілому та негативного суб'єктивного впливу на нього; по-друге, одночасно вимагає пізнання регулюючого функціоналу оподаткування та механізму громадського контролю за використанням коштів від надходжень податків) і потребує обов'язкового вирішення як однієї з умов соціалізації податкової політики.

Відсутність державницького концептуального бачення розвитку економіки країни в цілому та оподаткування зокрема

Розглядаючи соціалізацію податкової політики як процес управління, особливу увагу варто звернути на його пріоритети, які по суті і визначають напрями впливу держави на податкову політику з метою її соціалізації. У розрізі кожного із пріоритетів у держави як суб'єкта соціалізації податкової політики повинні бути теоретично розроблені і формалізовані моделі впливу на податкову політику, які є концептуальною основою для практичної управлінської дії.

Фактично ж в Україні маємо ситуацію, за якої на жодному з пріоритетів управління державницька позиція не визначена (по суті йде мова про чітку формалізацію державних (суспільних) інтересів на рівні концепцій, ідеологій та теорій). Це, у свою чергу, породжує неможливість визначеності механізмів управління на кожному з пріоритетів і у контексті соціалізації

податкової політики.

Відтак маємо:

на рівні світоглядного пріоритету – відсутність чітко формалізованих цілей соціалізації податкової політики;

на рівні хронологічного пріоритету – несистематизованість історичного досвіду соціалізації податкової політики;

на рівні ідеологічного пріоритету – відсутність державницької позиції щодо визначення економічної теорії (а відповідно і ролі та значення оподаткування в управлінні макроекономічними процесами), на основі якої здійснюється державне управління;

на рівні економічного пріоритету – неідентифікований вплив результатів функціонування міжнародної та вітчизняної кредитно-фінансової системи на соціалізацію податкової політики; відсутність економічної забезпеченості суб'єктів соціалізації податкової політики;

на рівні генетичного пріоритету – відсутність оцінки дії алкоголю, паління, наркоманії та генної інженерії на логіку поведінки суб'єктів соціалізації податкової політики та платників податків;

на рівні силового пріоритету – незабезпеченість захисту суб'єктів соціалізації податкової політики; неефективність «силової» підтримки соціалізації податкової політики.

Не дивлячи на те, що державницького підходу до питань соціалізації податкової політики як процесу управління в Україні немає, окремі проблемні питання, окреслені вище у розрізі пріоритетів управління, знаходять своє відображення у працях вітчизняних та іноземних науковців, які за концептуальну основу у своїх дослідженнях беруть положення різних шкіл економічної теорії (переважно тих, які використовуються на практиці у провідних країнах світу).

Дослідження поглядів різних шкіл економічної теорії до питання реалізації функцій держави через оподаткування засвідчило наявність кардинально відмінних підходів. У кейнсіанській макроекономічній теорії (та

у неокейнсіанстві) податкам відводиться роль антициклічного регулятора. У свою чергу представники неолібералізму (монетаризму, теорії «раціональних очікувань» та теорії «економічної пропозиції») наголошують на неефективності використання податкової політики як засобу короткострокової стабілізації. Наукова школа «неокласичного синтезу» у питаннях оподаткування зорієнтована на збалансованість стабільності податкової політики та використання податків як антициклічного регулятора (пропонується використовувати «вмонтований податковий стабілізатор», який, при незмінній структурі податкової системи та ставок податків, забезпечує регулюючий вплив на економіку (наприклад через прогресивну шкалу оподаткування)). Представники інституціоналізму та неоінституціоналізму (Т. Веблен, А. Шпітгоф, Дж. Гелбрейт, Р. Коуз, А. Пігу, Р. Масгрейв, Дж. Б'юкенен та ін.) розглядають податки як витрати громадян за надані їм від держави послуги.

Особливу увагу варто зосередити на еволюційній теорії, згідно якої податкова система розглядається у динаміці та з урахуванням причинно-наслідкових зав'язків її розвитку та функціонування в змінних умовах навколишнього середовища. Відтак механізми реалізації функцій податків будуть суттєво залежати від етапу розвитку економіки, рівня податкової культури у суспільстві та інших умов, які динамічно змінюються з часом.

Таким чином, можемо констатувати наявність багатьох різних наукових напрямів економічного обґрунтування ролі оподаткування. За такої ситуації невизначеність на державному рівні із теоретичним базисом державного регулювання є необґрунтованою. Адже зрозуміло, що на практиці часто використовуються у єдиній системі державного управління «рецепти» від різних наукових шкіл економічної теорії. А «прагнення до діалогу і компромісів, гнучкості та відвертості, хоча в багатьох випадках і виправдане, часто йде на шкоду потребі в методологічній і фактичній правильності й академічній скрупульозності. Ефективна політика не може бути результатом «усереднення», коли одні елементи беруться з одного

наукового підходу, а інші – з іншого і відбувається змішування монетаризму і неокейнсіанства, нової інституціональної економіки та шведської школи, соціалізму та капіталізму з єдиною метою – задовольнити бажання якомога ширшого кола учасників дискусії» [6, с. 8-9].

Підтвердженням негативних наслідків невизначеності теоретичного підґрунтя державного управління в Україні є результати дослідження Крисоватого А.І.: «моніторинг впливу на прийняття рішень пострадянських політиків у сфері оподаткування показує, що політики прислухаються або до самих себе, або до осіб, які лобіюють власні чи групові бізнесові інтереси або вчених-економістів, але тільки попереднього західного покоління» [6, с. 9].

За такої ситуації логічним є висновок, що пізнання ролі оподаткування в системі державного управління економікою триває, а в той же час на практиці суттєвий вплив на податкову політику здійснюється через економічний суб'єктивізм теоретиків та практиків, які часто відстоюють свої власні (корпоративні) інтереси.

Отже, сьогодні актуальним постає питання формування державницького концептуального бачення розвитку економіки країни в цілому та оподаткування зокрема.

Відсутність механізму оперативної оцінки цільової спрямованості діяльності об'єктів податкової політики (суб'єктів управління оподаткуванням)

Враховуючи конфлікт суспільних та індивідуальних інтересів (який, до речі, має місце і у свідомості окремо взятої особи, якій делеговано представляти державні інтереси), досить часто на практиці створюється ситуація, коли суб'єкти податкової політики та управління оподаткуванням свою діяльність спрямовують на реалізацію власних (корпоративних) інтересів, а не суспільних (саме так реалізується економічний суб'єктивізм у податковій політиці).

Фактичний стан контрольно-аналітичної оцінки за ефективністю управління у сфері оподаткування в Україні здійснюється за достатньо

«застарілими» технологіями. По-перше, ретроспективний контроль та аналіз суттєво домінує над превентивним; по-друге, низька кореляція результатів контрольно-аналітичної роботи з оперативною ідентифікацією цільової спрямованості управління (у першу чергу із-за низького рівня науковості у підході до формалізації системи цілей).

Відтак, з позиції гносеології, проблема оперативної оцінки якості управління у сфері оподаткування обумовлює актуальність переосмислення існуючого підходу до формування цілей податкової політики і управління оподаткуванням, пізнання механізму максимізації об'єктивності оціночної роботи та пошуку шляхів підвищення оперативності ідентифікації цільової спрямованості діяльності суб'єктів податкової політики (управління оподаткування).

**Нерозуміння (неможливість передбачення) логіки прийняття
управлінських рішень людьми, які є представниками суб'єктів та
об'єктів податкової політики і управління оподаткуванням**

Питання поведінки людей, як суб'єктів та об'єктів управління оподаткування, доцільно розглядати у контексті двох складових: «закону часу» (його сутність та вплив на процес управління нами детально розглянуто у праці [9]) як об'єктивного процесу, який створює передумови і по-суті обґрунтовує причини зміни логіки соціальної поведінки (гносеологічний аспект проблеми) та «податкових популяцій» як явища, яке обумовлено економічним суб'єктивізмом та історичними, географічними, релігійними, національними і іншими умовами, в яких реалізується податкова політика чи управління оподаткуванням.

Про необхідність ґрунтовного дослідження логіки поведінки суб'єктів управління у податковій сфері та платників податків зазначають провідні вітчизняні вчені. Так, Вишневський В.П. наголошує на тому, що «економічні суб'єкти – це не абстрактні егоїстичні розсудливі «homo economicus», а конкретні особи, що є частиною тієї чи іншої спільноти зі своїми домінуючими формальними і неформальними правилами поведінки» [4, с.

10]. Мельник В.М. звертає увагу на те, що «...податки мають дуже велику залежність від індивідуальних психологічних особливостей сприйняття кожного платника податків, які не можна ні усереднити, ні кількісно виміряти» [8, с. 48]. У свою чергу, Андрущенко В. Л. у монографії «Морально-етичні імперативи податків та оподаткування (західна традиція)» [2] значну увагу зосередив на питаннях фіскальної соціології (за визначенням Андрущенко В.Л. фіскальна соціологія на макрорівні «з'ясовує вплив податків на існування народів, держав і цивілізацій», а на мікрорівні «вивчає поведінку окремих людей, поставлених у певну ситуативно-функціональну роль: платників податків, боржників і кредиторів, розпорядників чи споживачів бюджетних коштів і т.п.» [2, с. 173]) та податкової культури (Андрущенко В.Л. податкову культуру розділяє на «два напрями: (1) культуру поведінки (behavior culture), що стосується степені відповідальності, характеру і стилю поведінки і/або роботи всіх учасників податкового процесу; (2) процедурно-технологічну культуру, котра пов'язана з діяльністю причетних до оподаткування державних і суспільних інститутів, податкової служби зокрема, за належними процедурами і технологіями оподаткування» [2, с. 311]).

Таким чином, перед науковцями та практиками постає актуальне питання пізнання логіки соціальної поведінки в Україні з метою передбачення реакції суб'єктів податкової політики та платників податків на управлінські зміни у сфері оподаткування.

Висновки. За результатами дослідження систематизуємо проблеми соціалізації податкової політики у контексті гносеології та економічного суб'єктивізму з метою виявлення основних причин їх виникнення та окреслення шляхів вирішення (табл. 1)

Подальші дослідження варто спрямувати на осмислення причини виникнення проблем соціалізації податкової політики, та пошуку напрямів їх вирішення, які до моменту обґрунтування та доведення дієвості можна вважати науковими гіпотезами.

Систематизація проблем соціалізації податкової політики

<i>Проблеми соціалізації податкової політики</i>	<i>Причини виникнення проблем</i>	
	<i>гносеологічного спрямування</i>	<i>обумовлені економічним суб'єктивізмом</i>
Недостатня формалізація інтересів держави як представника суспільства	Відсутність наукових досліджень та практичних розробок щодо формалізації біологічно-обумовлених і генетично допустимих та деградаційно-паразитичних потреб, а також ідентифікації інтересів держави у процесі соціалізації податкової політики	Існування суперечності між індивідуальними інтересами та інтересами держави і суспільства
Неефективне використання податкових надходжень з позиції суспільної корисності	Штучне розмежування податкової та бюджетної політики. Привалювання фіскальної функції податків над регулюючою	Корупція та неефективний громадський контроль
Відсутність державницького концептуального бачення розвитку економіки країни в цілому та оподаткування зокрема	Невизначеність мети податкової політики та науково обґрунтованого механізму її реалізації	Привалювання політичної доцільності над економічною обґрунтованістю у поведінці суб'єктів податкової політики
Відсутність механізму оперативної оцінки цільової спрямованості діяльності об'єктів податкової політики (суб'єктів управління оподаткуванням)	Формування цільової спрямованості податкової політики здійснюється як мистецтво (без застосування сучасних наукових концепцій управління), що унеможливає існування формалізованих орієнтирів у досягненні поставленої мети	Низький рівень зацікавленості політиків та практиків, що реалізуються управління у сфері оподаткування, у наявності технології оперативної оцінки ефективності діяльності суб'єктів податкової політики
Нерозуміння (неможливість передбачення) логіки прийняття управлінських рішень людьми, які є представниками суб'єктів та об'єктів податкової політики і управління оподаткуванням	Недостатній рівень пізнання дії «закону часу» на зміну логіки поведінки платників податків	Корупція та низький рівень податкової культури

Серед таких шляхів усунення проблем соціалізації податкової політики, на які і потрібно зосередити увагу у подальших дослідженнях, є: 1) формалізувати потреби платників податків та інтереси держави у процесі

соціалізації податкової політики; 2) забезпечити прозорість процесу використання коштів, які надійшли до бюджету за рахунок податків; 3) удосконалити контроль платників податків за витрачанням податкових надходжень до бюджету; 4) довести доцільність використання податків як механізму регулюючого впливу на економіку; 5) визначити мету податкової політики та обґрунтувати концептуальні засади її реалізації; 6) розробити стратегію соціалізації податкової політики на основі системи збалансованих показників чи достатньо загальної теорії управління; 7) забезпечити передбачуваність поведінки платників податків, дослідивши особливості вітчизняної податкової популяції.

Список використаних джерел

1. Алферов Ж. И. Власть без мозгов. Отделение науки от государства / Ж. И. Алферов. – М. : Алгоритм, 2012. – 224 с.
2. Андрущенко В. Л. Морально-етичні імперативи податків та оподаткування (західна традиція) : [монографія] / В. Л. Андрущенко, Т.В. Тучак. – К. : Алерта, 2013. – 384 с.
3. Андрущенко В. Л. Фінансова думка заходу в ХХ столітті: теоретична концептуалізація і наукова проблематика державних фінансів : [монографія] / В. Л. Андрущенко. – Львів : Каменяр, 2000. – 303 с.
4. Вишневський В.П. Дослідження шляхів розвитку податкових систем: неокласична, інституціональна і еволюційна парадигми / В.П. Вишневський, О.В. Гурнак, О.М. Вишневська // Актуальні проблеми економіки. – 2012. – № 11 (137). – С. 9 – 18.
5. Кравчук Н. Я. Дивергенція глобального розвитку: сучасна парадигма формування геофінансового простору / Н. Я. Кравчук. – К. : Знання, 2012. – 782 с.
6. Крисоватий А. І. Адміністрування податків в Україні: організація та напрями трансформації : Моноорг. / А. І. Крисоватий, Т. Л. Томнюк. – Тернопіль : ВПЦ, «Економічна думка ТНЕУ», 2012. – 212 с.
7. Крисоватий А. І. Домінанти гармонізації оподаткування: національні та міжнародні вектори / Монографія // А. І. Крисоватий, В. А. Валігура. – Тернопіль : Підручники і посібники, 2010. – 248 с.
8. Мельник В.М. Оподаткування: наукове обґрунтування та організація процесу / В.М. Мельник. – К. : Комп'ютерпрес, 2006. – 277 с.
9. Мискін Ю.І. Вплив зміни логіки соціальної поведінки на управління / Ю.І. Мискін // Науковий вісник національного університету ДПС України (економіка, право). – 2013. – № 3 (62). – С. 37 – 42.

10. Смит А. Исследование о природе и причинах богатства народов / Смит А. – М. :ЭКСМО, 2007. – 332 с.

11. Тіньова економіка в Україні: масштаби та напрями подолання: аналіт. доп. / Т. А. Тищук, Ю. М. Харазішвілі, О. В. Іванов; за заг. ред. Я. А. Жаліла. – К. : НІСД, 2011. – 96 с.

Мискін Юрій Ігорович – кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри обліково-аналітичних баз знань Університету державної фіскальної служби України.